

Tillægsbet. o. lovf. vedr. Danmarks deltagelse i den fælles valuta

Til lovforslag nr. L 288. Tillægsbetænkning afgivet af Europaudvalget den 1. september 2000

Tillægsbetænkning

over

Forslag til lov om Danmarks deltagelse i den fælles valuta

Udvalget har, efter at lovforslaget ved 2. behandling blev henvist til fornyet udvalgsbehandling, behandlet dette i et møde og har herunder stillet spørgsmål til udenrigsministeren, som denne har besvaret skriftligt. De spørgsmål og svar, som er stillet respektive besvaret siden afgivelsen af betænkningen forud for 2. behandling, vil blive optrykt samlet i et udvalgsbilag (L 288 - bilag 64). Udvalget har tillige haft statsministeren i samråd.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets medlemmer med undtagelse af Klaus Hækkerup samt Venstres, Det Konservative Folkepartis, Centrum-Demokraternes og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Flertallet anbefaler et ja til den fælles valuta, fordi det er bedst for Danmark. Debatten op til folkeafstemningen bør handle om fordele og ulemper ved dansk tilslutning til euroen.

Flertallet henviser i øvrigt til sine begrundelser i betænkningen afgivet af Europaudvalget den 15. august 2000 for, at Danmark skal deltage i den fælles valuta, euroen. Hertil føjer sig, at:

Flertallet mener, at dansk deltagelse i den fælles valuta, euroen, og dermed ØMU'ens 3. fase vil give Danmark øget politisk indflydelse på egne økonomiske vilkår, samtidig med at Danmark kan drage økonomisk fordel af den fælles valuta.

Danmark deltager allerede i ØMU'ens 2. fase

Danmark har allerede med ØMU'ens to første faser forpligtet sig til at føre en fornuftig og ansvarlig økonomisk politik med blandt andet pristabilitet, lav inflation og begrænset budgetun-

derskud. Vi fører således i dag den økonomiske politik, der er en forudsætning for at deltage i euroen. Samtidig følger Danmarks Nationalbank samme pengepolitik som den, der lægges af Den Europæiske Centralbank. Deltagelse i euroen vil derfor betyde, at Danmark får indflydelse på beslutninger, som er vigtige for os, uanset om vi er med eller ej. Vi har allerede set, at eurolandenes økonomi- og finansministre i stadig højere grad træffer vigtige beslutninger, der har indflydelse på Danmark og dansk økonomi. Vi skal derfor være med til at bestemme, hvordan den økonomiske politik i Europa udvikler sig, og vi skal tage et ansvar.

EU-samarbejdets grundlag

EU-samarbejdet handler dybest set om at sikre fred, frihed, demokrati og trygge vilkår i Europa. Samtidig er EU baseret på et samarbejde mellem selvstændige, suveræne stater på områder, hvor det er til fordel for medlemslandene, typisk grænseoverskridende områder. Det er et vigtigt princip for alle de nuværende 15 EU-medlemslande, og det er en forudsætning i de nye ansøgerlande fra Central- og Østeuropa. Deltagelsen i euroen fører derfor ikke til Europas Forenede Stater.

Også ØMU'ens konstruktion bygger på en samarbejdsmodel mellem selvstændige stater. Landene fører fortsat deres egen velfærdspolitik, mens det alene er valutapolitikken og pengepolitikken, der føres fælles. Dette er en naturlig følge af, at de europæiske landes økonomier hænger tæt sammen, blandt andet i kraft af det indre marked. Euroen vil således ikke betyde, at EU sammen skal indføre fælles sociale systemer og

pensioner eller fælles finanspolitik. Velfærdspolitikken er et nationalt anliggende, da landene jo er forskellige og har forskellig opbygning.

Danmark er en suveræn stat

Regeringen har gentagne gange besvaret spørgsmålet om Danmarks muligheder for udtræden af eurosamarbejdet, hvis vi skulle ønske det. Svaret er klart: Et flertal i Folketinget kan til enhver tid beslutte at trække Danmark ud. Sker det, vil euroen ophøre med at være lovligt betalingsmiddel i Danmark, og de beføjelser, vi har overladt til EU vedrørende euroen, vil være trukket tilbage. Sådan er grundloven.

Ifølge internationale regler vil udgangspunktet for en tænkt dansk udtræden være, at vi må forhandle med de andre medlemslande om alle de spørgsmål, en dansk beslutning om udtræden vil rejse. Udtræden vil have omkostninger, økonomisk og politisk. Men det er utænkeligt, at andre lande skulle modsætte sig dansk udtræden. Og den endelige beslutning træffer vi altså selv. Danmark er en suveræn stat.

Euroens betydning for danske virksomheder og borgere

Euroen bidrager til at skabe yderligere samhandel og vækst på tværs af grænser, hvilket giver økonomisk og politisk stabilitet. Danmark skal støtte denne udvikling. Det danske velfærdssamfund sikres således bedst med en stabil økonomi, hvor vi har råderum til selv at bestemme udviklingen. Eurosamarbejdet er et værn mod valutaspækulation, der på kort sigt kan skade dansk økonomi. Vi får reduceret rentespændet, og vi undgår usikkerhed omkring vores valuta.

Dansk deltagelse vil også være en fordel for danske virksomheder og for den enkelte dansker. I dag går over halvdelen af dansk eksport til lande, der allerede har indført euroen. Hvis Danmark ligeledes deltager i euroen, vil danske virksomheder, der handler med andre eurolande, undgå vekselomkostninger, usikkerheden om valutakursen forsvinder, og derudover vil virksomhederne få en rentegevinst, da renteniveaue i eurolande er lavere end i Danmark. Virksomhederne bliver dermed stillet lige med deres konkurrenter i de andre eurolande. Det bidrager til flere investeringer og mere handel, og det giver større sikkerhed for danske virksomheder og danske arbejdspladser.

Endelig bliver det lettere at rejse, fordi danskere slipper for besværet med at veksle på rejse til et andet land, der deltager i eurosamarbejdet. Priser i euro kan sammenlignes direkte, og gennemsigtheden i markedet vil alt andet lige føre til lavere priser. Dertil kommer, at der ikke vil blive pålagt omkostninger, når kroner ombyttes til euro. Endelig er det værd at bemærke, at dansk deltagelse i eurosamarbejdet indebærer, at vi får danske euromønter, blandt andet med Dronning Margrethes portræt og den danske krone.

Nicetraktaten skal forberede udvidelsen

Den igangværende regeringskonference om den kommende Nicetraktat skal forberede EU på udvidelsen med vores naboer i Øst. Et udvidet EU skal fortsat fungere effektivt. Det er også i Danmarks interesse.

Emnerne for regeringskonferencen og den nye traktat

Regeringskonferencen drøfter en række justeringer af traktaten. Hovedoverskrifterne er:

- hvor mange stemmer hvert land skal have, når vi træffer beslutninger i EU,
- antallet af kommissærer,
- områder, hvor der kan træffes flertalsafgørelser, og som ikke antaster det danske velfærdssamfund og den danske arbejdsmarkedsmodel,
- muligheden for, at en gruppe af medlemslande kan samarbejde tættere på bestemte områder, uden at alle er med – også kaldes forstærket samarbejde.

Det er en begrænset dagsorden, som ønsket af Danmark. Det er vigtigt af hensyn til udvidelsen. Regeringskonferencen skal afsluttes på topmødet i Nice i december 2000, så EU bliver i stand til at optage nye medlemslande.

Formålet med regeringskonferencen er ikke at ændre på fordelingen af beføjelser mellem EU og medlemslandene, men at foretage justeringer i traktaten for at forberede udvidelsen. Vi var parat til at løse disse spørgsmål i forbindelse med forhandlingerne om Amsterdamtraktaten. Vi er selvsagt også parat til at løse dem nu. Det er vigtigt for Danmark.

Nicetraktaten truer ikke velfærden i Danmark

EU-samarbejdet har betydet bedre rammer for velfærdssamfundet i Danmark. Danmark er ble-

vet et langt rigere samfund i de år, vi har været medlemmer af EU. Velfærden er blevet udbygget. Ved at deltage i samarbejdet har vi opnået indflydelse på forhold, som er vigtige for os.

Når det gælder velfærd, ligger hovedansvaret i medlemslandene. Som det er blevet udtrykt af EU's stats- og regeringschefer i en erklæring til Edinburghafgørelsen: »De bestemmelser, der indføres med Traktaten om Den Europæiske Union, herunder bestemmelserne om Den Økonomiske og Monetære Union, giver den enkelte medlemsstat mulighed for at føre sin egen fordelingspolitik og for at opretholde eller forbedre sin sociale standard«.

Under forhandlingerne om Nicetraktaten er der ingen, som har anfægtet dette.

Danmark styrker sin indflydelse på Nicetraktaten ved et ja

Med et ja styrker vi vores indflydelse på resultatet af regeringskonferencen. Der vil i forhandlingerne om den nye traktat blive lyttet mere til os, hvis vi med et ja signalerer vilje til at engagere os i samarbejdet. På den måde varetager vi Danmarks interesser bedst.

Et *mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*.

Mindretallet finder, at ØMU'en er en ufærdig og skrøbelig konstruktion. Den er startet op med nogle regler og reguleringsmekanismer, som sandsynligvis ikke er tilstrækkelig stærke til at sikre euroen som en stærk og stabil valuta. Den vil derfor fremover kræve mere politisk integration, end der er lagt op til med de nuværende regler.

ØMU'en kræver mere politisk integration, fordi lande, der deler mønt, bliver meget afhængige af hinanden. Et eksempel på dette så vi i forbindelse med det langstrakte fald i eurokursen, der fik blandt andre bankøkonomer og tyske politikere til at forlange strukturreformer i hele Euroland for at skabe tillid til den nye valuta.

Finans-, penge- og valutapolitik er normalt gensidigt og tæt afhængige af hinanden. I ØMU-konstruktionen adskiller man finanspolitikken fra penge- og valutapolitikken – bortset fra skematiske regler for finanspolitikken. Denne adskillelse er uholdbar. En fælles mønt skaber derfor behov for og pres for øget politisk integration på områder som skat, offentlige udgifter og arbejdsmarkedsforhold, fordi disse områder har

stor betydning for, hvordan økonomien fungerer. Det er derfor sandsynligt, at EU vil få behov for direkte at påvirke eurolandenes politik på disse områder.

Den »velfærdspolitiske integration« i Euroland kan gå to veje: Enten kan man forsøge at klare de økonomiske spændinger gennem et knæfald for markedskræfterne – eller man kan gøre det gennem en fælles finanspolitik. ØMU-reglerne begrænser mulighederne for at klare økonomiske spændinger via den økonomisk politik. Derfor er det klart markedsløsningen, der lægges op til i det ene EU-dokument efter det andet med nøgleord som »mere fleksible markeder« og »strukture reformer« ikke mindst på arbejdsmarkedet. For eksempel hedder det i Europa-Kommissionen og Ministerrådets generelle økonomiske retningslinjer gang på gang, at arbejdsløshedsunderstøttelsen er for god – også i de lande, der har en langt ringere dækning end Danmark. Landene bliver opfordret til at »nyvurdere dagpengesystemet, således at det kan betale sig at arbejde«. Det vil ramme både dem, der forbliver arbejdsløse, og dem, som eventuelt tvinges til at tage et underbetalt job. Og hovedanbefalingen i Kommissionens nye ØMU-rapport om de offentlige finanser er, at landene skal have lavere skat og dermed en mindre offentlig sektor. Eftersom størstedelen af de offentlige udgifter går til velfærd, kan denne anbefaling næppe føres ud i livet uden nedskæringer på væsentlige velfærdsområder.

Endnu er der kun tale om anbefalinger og henstillinger. Men da de fleste beslutningstagere ser denne form for politisk integration som nødvendig for at få møntunionen til at fungere, kan man roligt regne med, at de eurolande, der ikke lever op til en passende stor del af henstillingerne, vil blive udsat for et stigende politisk pres fra de andre eurolande! Det samlede billede peger i retning af friere spil for markedskræfterne – mere markedskonformitet og mindre solidaritet – ikke mindst på arbejdsmarkedet.

Alternativet til knæfaldet for markedskræfterne er en fælles finanspolitik. Det vil indebære, at en langt større del af de offentlige indtægter og udgifter i Euroland skal passere en fælles kasse. Det kan også være mere specifikke krav til de enkelte landes finanspolitik, specielt til arbejdsmarkeds- og socialpolitikken.

En hensigtsmæssigt udformet fælles finanspolitik kan rette op på de ubalancer, som markeds-

kræfterne skaber – i perioder, hvor det går skidt for et medlemsland, betaler det mindre i skat og modtager til gengæld flere tilskud m.v. fra det fælles budget. Men den hånd, der giver disse tilskud, har det med at kræve indflydelse! Og indflydelse i form af fælles ordninger fører til harmonisering. Det behøver ikke at være skidt, men på centrale områder som f.eks. arbejdsløsheds-understøttelse og sikring af de økonomiske vilkår for de dårligst stillede pensionister ligger Danmark bedre end de andre lande. Det primært skattefinansierede danske velfærdssystem er langt bedre til at sikre de svage – i modsætning til dem, der præger hovedparten af de andre EU-lande, hvor de enkelte meget mere sikrer sig selv, og hvor velfærdsydelse derfor bliver afhængige af, om man er økonomisk stærk eller svag.

Uanset om det bliver den ene eller den anden form for integration, bør EU-beslutninger, der vedrører det finanspolitiske område, have en stærk demokratisk legitimitet, og den eksisterer ikke i EU i dag. Der er bl.a. ikke er en bred europæisk offentlighed og en folkelig debat, som er en forudsætning for en effektiv demokratisk styring af finanspolitikken. I stedet for at fremme en sådan debat har man valgt at forcere den økonomiske integration.

Et nej betyder ikke, at vi kan ignorere problemer og udfordringer fra det indre marked og internationaliseringen. Men Danmark får større frihed til at vælge solidariske løsninger. Det er en vigtig og helt reel handlefrihed, for det har ofte vist sig, at der kan findes bedre svar end de usolidariske svar, der bliver anbefalet af diverse internationale organisationer. For eksempel har OECD anbefalet lavere dagpengedækning og større lønspreddning – men Danmark har haft stor succes med at vælge andre løsninger. Nu har Europa-Kommissionen og Den Europæiske Centralbank anbefalet en lignende politik. Siger vi ja til ØMU'en, bliver det sværere at ignorere den type anbefalinger – mens et nej fastholder muligheden for at vælge løsninger, som enten generelt set er bedre og mere solidariske, eller som passer bedre til de danske forhold eller ønsker.

Et nej vil ikke bringe Danmark uden for indflydelse. Beslutninger, der vedrører den økonomiske politik, vil fortsat skulle tages i Ministerrådet, hvor Danmark deltager. Det er endvidere usandsynligt, at eurolandene altid skulle have

sammenfaldende interesser. Interesserne vil snarere gå på kryds og tværs mellem eurolande og ikke-eurolande, og EU-systemet er så udbygget, at det reelt ikke er muligt systematisk at holde enkelte lande ude.

De forskellige analyser af de økonomiske konsekvenser har som gennemgående træk, at der kan være økonomiske fordele og ulemper ved både ja og nej, men at det er mindre forskelle, der ikke er afgørende for den danske økonomi. En stillingtagen til Danmarks tilslutning til ØMU'en er derfor primært en stillingtagen til ØMU'ens politiske konsekvenser for Danmark og vores råderum, bl.a. på velfærdsområdet, og mål for EU's udvikling, herunder mulighederne for at fremme de central- og østeuropæiske landes optagelse og deltagelse i EU (jf. SF's bidrag til betænkningen til forslaget's anden behandling).

Det har under udvalgsbehandlingen været drøftet, om Danmark kan træde ud af ØMU'en, bl.a. i lyset af statsministerens udsagn om, at det er muligt for Danmark at tage beslutning herom. Svarene har vist, at nok kan vi tage beslutning om, at vi gerne vil træde ud, men vi kan kun træde ud af ØMU'en, hvis alle de øvrige lande er enige om at tillade, at Danmark går ud – og herunder også, på hvilke vilkår Danmark kan træde ud. Det er langtfra givet, at der kan opnås en sådan enighed om Danmarks udtræden af ØMU'en. Hertil kommer, at det i praksis vil blive både vanskeligt og omkostningstungt at skulle adskilles fra euroen og etablere egen mønt igen. En beslutning om at tiltræde ØMU'en må derfor betragtes om uigenkaldelig.

Et andet mindretal (Dansk Folkepartis medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*.

Forslaget vil nemlig efter mindretallets opfattelse for tid og evighed afskaffe den danske krone og dermed nedlægge et selvstændigt dansk pengevesen. Konsekvensen vil være, at dansk folkestyre og dansk selvbestemmelse bliver udhulet.

Dansk Folkeparti hæfter sig ved følgende kendsgerninger, som viser hulheden i eurotilhængernes argumentation:

De danske aktiekurser målt ved det såkaldte KFX-indeks er i løbet af august steget til rekordhøjder. Aktiekursernes vækst har fundet sted, samtidig med at meningsmålinger viser, at et nej

til euroen er en realistisk mulighed ved folkeafstemningen den 28. september.

Det korte rentespænd til Tyskland er siden juni blevet indsnævret fra 1,25 procent til 0,75 procent. Det lange rentespænd er i samme periode indsnævret fra ca. 0,5 procent til ca. 0,4 procent. Renten i Danmark har altså bevæget sig tættere på renten i eurolandet Tyskland, og dét er sket i en periode, hvor meningsmålingerne peger på et euronøj som en realistisk mulighed.

Den danske kronekurs ligger fortsat på den stærke side af den aftalte centralkurs i forhold til euroen.

Eurokursen er ved udgangen af august nået ned på bundrekordniveau i forhold til den amerikanske dollar. Dette er sket trods Den Europæiske Centralbanks renteforhøjelser.

Nationalbankens seneste opgørelse viser, at de udenlandske investeringer i Danmark er vokset gennem de sidste seks kvartaler og har slået højerekord i 2. kvartal 2000.

En udenlandsk undersøgelse omtalt i dagbladet Børsen den 26. og 28. juni viser, at Danmark anses for at være et meget attraktivt land at investere i – og at udenlandske virksomheders interesse for at investere i Danmark er øget mærkbart inden for de sidste tre år.

Økonomiministeriets rapport »Danmark og euroen« understreger (på side 127), at »euroen ikke vil ændre radikalt på virksomhedernes analyse af, hvor de skal investere. Der er mange andre forhold, der er afgørende for, hvor virksomheder ønsker at placere deres investeringer.«

Økonomiministeren har i et svar på et spørgsmål fra Europaudvalget oplyst, at de tre små vesteuropæiske lande, som ikke blot står uden for euroen, men også uden for EU, nemlig Island, Norge og Schweiz, ikke har spor problemer med at tiltrække kapital og investeringer fra udlandet. De tre lande har da også høj beskæftigelse og en meget lav arbejdsløshed.

Alle disse forhold underbygger de økonomiske vismænds konklusion om, at de økonomiske fordele for Danmark ved at erstatte kronen med euroen er »små og usikre«.

Mindretallet ønsker at gøre opmærksom på to professorer i økonomi, Niels Thygesen og Claus Vastrup (begge tilhængere af euroen), som sammenstemte siger, at euromodstandernes bedste argument er, at man ved at holde fast i kronen bevarer Danmarks mulighed for at devaluere eller revaluere. (Det fremgår af et interview med

professorerne i Realkreditrådets temaavis om euroen udsendt i august 2000). De to professorer erkender, at muligheden for at devaluere og revaluere er en nødbremse, som bliver afmonteret, hvis Danmark afskaffer kronen til fordel for euroen.

Mindretallet henviser til de ti eksempler på nytten af at have sin egen valuta, som bliver optrykt i et særligt bilag til tillægsbetænkningen – med økonomiministerens kommentarer.

Eurotilhængerne har en lang række argumenter for at afskaffe kronen. Men størstedelen af disse finder mindretallet useriøse og manipulerende.

Mindretallet finder det således useriøst, når europolitikerne ønsker at afskaffe kronen af hensyn til freden i Europa.

Vi finder det også useriøst at hævde, at dansk økonomi kan blive bedre med euroen end med kronen. Dansk økonomi og beskæftigelse er jo allerede i dag i langt bedre stand end økonomi og beskæftigelse i eurområdet.

Vi finder det useriøst at betegne euroen som et middel til stabilitet. Eurokursen har jo vist sig alt andet end stabil.

Vi finder det useriøst at fremstillede Grækenlands snarlige indtræden i euroen som et forhold, der styrker europrojektet.

Vi finder det useriøst, når økonomiministeren betegner euroen som »en fantastisk succes«. Kendsgerningen er jo, at finansmarkederne ikke har tillid til europrojektet, hvilket afspejler sig i en faldende og lav eurokurs.

Endelig finder vi det uholdbart for europrojektet, når demokratiet skal fungere således, at eurotilhængere åbent erkender, at et flertal i den tyske befolkning er imod at opgive D-marken til fordel for euroen, men alligevel af politikerne bliver påtvunget euroen.

Et tredje mindretal (Enhedslistens medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*. Mindretallet anmodede under lovforslagets anden behandling om at få forslaget tilbage til udvalget inden tredjebehandlingen med henblik på at få afklaret spørgsmålet om fortrydelsesretten. Udvalget havde på mødet den 1. september 2000 statsministeren i samråd om dette spørgsmål. Efter samrådet står det klart, at statsministeren bygger sin påstand om, at Danmark ville kunne forlade euroen, på en antagelse om, at samtlige andre EU-lande, herunder eventuelle nye med-

lemslande, i givet fald ville acceptere, at Danmark forlod ØMU'ens tredje fase. Regeringen har ikke hos de andre lande indhentet tilsagn herom og ønsker ikke at spørge disse landes regeringer. Efter mindretallets opfattelse må det antages, at de fleste eurolande vil være stærkt imod at tillade et euroland at udtræde. Hvis der blev en elevatorordning, hvor eurolandene kunne gå ind og ud af euroen, ville det yderligere svække tilliden til euroen og blive opfattet som et signal om krise. Derfor bygger regeringens antagelse om en fortrydelsesret på sand. I praksis er det næppe muligt, medmindre Danmark melder sig helt ud af EU.

Statsministeren har ikke villet besvare yderligere spørgsmål om den situation, der opstår, hvis Danmark ønsker at forlade euroen, men ikke kan blive enige med de øvrige EU-lande herom. En sådan skilsmisseforhandling vil rejse uoverstigelige vanskeligheder, hvis den overhovedet kan gennemføres. Det spørgsmål ønsker regeringen ikke at diskutere med mindretallet.

Statsministeren var endvidere i samråd i udvalget om Danmarks linje i forhandlingerne om den kommende Nicetraktat. Efter dette samråd står det klart, at regeringen ikke vil give noget tilsagn om at nedlægge noget veto mod forslag om at indføre flertalsafgørelser, det vil sige afskaffe vetoretten, på nye områder som for eksempel dele af arbejdsmarkeds- og socialpolitikken. Dermed er der lagt op til, at der i tilfælde af et ja ved folkeafstemningen den 28. september 2000 af den danske regering indgås et kompromis i Nice, som på stærkt følsomme områder vil flytte magt fra Folketinget og over til Unionens organer og medvirke til at sætte det danske skatte- og velfærdssystem under yderligere pres. Desværre har regeringen ikke villet give tilsagn om at afholde folkeafstemning om den kommende Nicetraktat. Dermed er der lagt op til en fortsat unionsudvikling efter salamimetoden.

Et *fjerde mindretal* (Klaus Hækkerup) indstiller lovforslaget til *forkastelse* og udtaler:

Danmark er bedst tjent med at vente 6-7 år og se tiden an, før vi tager stilling til spørgsmålet om tilslutning til ØMU'ens 3. fase, og vi bør derfor stemme nej ved folkeafstemningen den 28. september 2000. Vi kan bedst bevare velfærdsstaten ved at vente med at tiltræde ØMU'en. Også beskæftigelsen sikres bedst ved at stå udenfor, hvor vi ikke er underlagt Den Europæ-

iske Centralbanks inflationsmålsætning. Endelig taler også hensynet til Østeuropa for, at vi foreløbig bør stå uden for eurosamarbejdet.

Velfærden

ØMU'en fremmer dynamikken i den politiske og økonomiske integration i Europa. Det vil forstærke mobiliteten af kapital og arbejdskraft yderligere og sætte det danske skattesystem under pres. Denne udvikling er allerede fremskredt som følge af globaliseringen og økonomiens internationalisering, men euroen forstærker dette pres.

Indførelsen af euroen skaber en hidtil uset prisgennemsigtighed i Europa. Borgerne kan via Internettet købe varerne, hvor de er billigst – inklusive afgifter. Derfor vil de høje danske afgifter blive sat under pres, når konkurrencen på pris eksploderer, og vi kan blive nødt til at tilpasse vores afgiftssystem til resten af euroområdet.

Men også de direkte skatter er under pres. Når den europæiske integration øges som følge af euroen, vil højtuddannede i større omfang end nu forlade Danmark efter endt uddannelse, når deres afhængighed af velfærdsstatens sikkerhedsnet er mindst, og vende tilbage, når de bliver gamle og skal forsørges. Derved udtørres skatte-kilderne, så velfærdsstatens fundament undergraves.

Euroens forøgelse af kapitalens og arbejdskraftens mobilitet vil føre til stigende konkurrence mellem landene om at tilbyde den laveste beskatning. Kampen om kapital og højtuddannet arbejdskraft vil derfor konkurrere skatterne ned. Imens beskæres velfærdsydelse, så svage og udgiftskrævende grupper ikke tiltrækkes. En sådan konkurrence vil nødvendiggøre en harmonisering af velfærdsydelse i Europa.

Lav inflation eller høj beskæftigelse ?

Det er traktatfæstet, at Den Europæiske Centralbank som hovedmålsætning skal sikre stabile priser. Beskæftigelsen og euroens kurs over for andre valutaer kan der kun tages begrænsede hensyn til – og kun i det omfang inflationsmålsætningen tillader det.

Nok er en lav inflation ønskværdig, men prisstabilitet bør ikke altid ubetinget gå forud for hensynet til beskæftigelsen. Målsætningen om prisstabilitet er for firkantet, og der er for lidt elastik i eurosamarbejdet på dette punkt. Hvis ikke hele euroblokken samtidig rammes af et di-

rette fald i produktion og beskæftigelse, er der ingen mulighed for at bruge pengepolitikken til andre formål end at holde en lav inflation.

Det er almindeligt antaget, at priserne er stive nedadtil på kort sigt og kun på meget lang sigt fuldt fleksible. Også lønninger fastsættes for en periode ad gangen gennem overenskomsterne. Når ændringer i prisniveauet er umulige nedadtil og inflationsmålsætningen kun meget langsomt tillader ændringer opadtil, må alle nødvendige tilpasninger foregå via udsving i bruttonationalproduktet og i beskæftigelsen.

Usikkerheden om euroens succes er samtidig en usikkerhed om nødvendigheden af omfattende pristilpasninger. Så længe vi ikke har bedre kendskab til behovet for tilpasninger, bør Danmark ikke indlade sig på ECB's tyknakkede målsætning om pristabilitet.

Østudvidelsen

I debatten om euroen er også EU's udvidelse mod øst blevet et stort tema. Tilhængerne hævder, at Danmark bedst kan tale de østeuropæiske landes sag, hvis vi deltager i eurosamarbejdet. Så kan Danmark bedst kæmpe for, at Østeuropa hurtigt kommer med i så meget af EU-samarbejdet som muligt.

Optagelsen af de østeuropæiske lande er en naturlig forlængelse af det »fredens projekt«, der ligger til grund for det europæiske samarbejde. Danmark skal derfor støtte EU's udvidelse. Men de østeuropæiske lande har behov for lange overgangsordninger og er ligesom Danmark bedst tjent med at stå uden for euroen. Vi skal derfor ikke medvirke til at presse Østeuropa ind i møntunionen, hurtigere end der er grundlag for.

De østeuropæiske økonomier befinder sig stadig i en overgangsfase fra planøkonomi til markedsøkonomi. Deres industri er endnu ineffektiv og i høj grad baseret på arbejdskraftintensiv produktion. Andelen af befolkningerne beskæftiget i landbruget er uforholdsmæssig stor, og deres produktivitet er lav.

Deltagelse i ØMU's tredje fase forudsætter, at alle restriktioner på bevægelsen af kapital, varer og arbejdskraft er væk. En sådan fuldstændig åbning over for de nuværende EU-lande vil svække konkurrenceevnen for den østeuropæiske industri, som derved bliver fastholdt i de løntunge brancher. Desuden vil billig arbejdskraft og landbrugsvarer strømme til Vesteuropa og sætte danske skatter og afgifter yderligere under pres.

Der er således brug for en stor tilpasning i de østeuropæiske økonomier, hvor videns- og kapitalindsatsen i produktionen intensiveres og servicesektorene udbygges, mens landbrugets produktivitet forøges og dets personforbrug reduceres.

Denne tilpasning kræver, at de østeuropæiske økonomier kan have større prisstigninger, end ØMU'en tillader. Da priserne er stive nedadtil, kan tilpasninger kun finde sted ved, at nogle priser stiger mere end andre. Det kender vi også fra dansk økonomi i 1960'erne.

Østeuropa har altså brug for en langsom og naturlig åbning under prisfleksibilitet, og der vil måske snarere gå 10-20 år end 5, før Østeuropas spæde markedsøkonomier er klar til – og har gavn af – at indgå i en valutaunion.

Danmark kan ved at stå uden for euroen være et foregangsland for Østeuropa og vise, at der findes et alternativ med større råderum i den økonomiske politik.

Niels Bloch Jespersen (S) Klaus Hækkerup (S) Per Kaalund (S) Claus Larsen-Jensen (S) fmd.

Jens Peter Vernersen (S) Anne Baastrup (SF) Mimi Jakobsen (CD) Elisabeth Arnold (RV) nfmd.

Keld Albrechtsen (EL) Charlotte Antonsen (V) Eva Kjer Hansen (V) Svend Erik Hovmand (V)

Jens Kirk (V) Lene Espersen (KF) Henning Grove (KF) Peter Skaarup (DF) Henriette Kjær (KF)

Kristeligt Folkeparti og Frihed 2000 havde ikke medlemmer i udvalget.